

'Blinde solidariteit, daar kopen we niets voor'

'We wisten allemaal dat er stront aan de knikker was.'

FOTO ARNOLD KARSKENS/HH

Boze reacties na Novibs vertrek uit Namibia-actie

Verwijten, onbegrip, beschuldigingen over en weer. Het besluit van Novib om zich terug te trekken uit het Breed Namibië Overleg (BNO) en de hulp aan Swapo op te schorten is als een fragmentatiebom ingeslagen in de wereld van solidariteits- en hulporganisaties. 'Goed dat het zoveel effect heeft gehad', zegt *Max van den Berg* van Novib, 'de discussie over mensenrechten moet fundamenteel gevoerd worden, het is een essentieel onderdeel van bevrijdingsprocessen.'

Maar voorsnog overheerst de boosheid bij de andere partners. 'Weinig charmant', 'zacht uitgedrukt is het niet fatsoenlijk', 'we voelen ons overvallen' zijn enkele van de meer gematigde reacties op de stap van Novib. Een telefonische verkenning van het spanningsveld tussen mensenrechten en solidariteit, verantwoordelijkheid en opportunisme.

Ineke van Kessel

Alle betrokkenen beklemtonen dat ook in hun eigen organisaties lang is geworsteld met de vraag hoe men de mensen in Namibia kan blijven steunen zonder de indruk te wekken dat luchtig wordt heengestapt over ernstige

schendingen van de mensenrechten. Er is de vraag naar het verleden: wie heeft wat geweten, en wanneer? En de vraag naar de lessen voor de toekomst: welke actie biedt nu het meeste uitzicht op een democratische toekomst voor een vrij Namibia?

Bij sommige -niet alle- betrokkenen leeft ook twijfel over de motieven achter Novibs solo-

actie. En dan is er ook nog een klein binnenbrandje tussen de Anti-Apartheidsbeweging enerzijds (geen deelnemer in het BNO, scherpe veroordeling van Swapo-martelingen in de Anti-Apartheidskrant) en het Komitee Zuidelijk Afrika en Kairos anderzijds.

Brief

Novib stapte uit het BNO toen Kairos-medewerker *David de Beer* in oktober uit Namibia terugkeerde met de mondelinge boodschap dat de Swapo-leiding voor de verkiezingen niet zou antwoorden op een dringende brief van de zeventien samenwerkende organisaties in het BNO. In die brief werd aangedrongen op een onderzoek naar de misstanden in Swapo's gevangenkampen in Angola, waarbij ook onafhankelijke waarnemers betrokken zouden moeten worden. Voorts zou Swapo de bereidheid moeten uitspreken om consequenties te trekken uit de uitkomst van het

onderzoek.

Tot zover is er weinig meningsverschil tussen de samenwerkende organisaties: niemand betwijfelt dat er sprake is geweest van ernstige schendingen van mensenrechten, al heerst er twijfel over de juiste aantallen. Er wordt gesproken van tussen de duizend en tweeduizend vermisten, gevangenen en doden. Allen wensen dan ook antwoord van Swapo. Maar waarom dan Novibs solo-optreden? Wordt de zo gewenste discussie over mensenrechten, solidariteit, ontwikkeling en bevrijding gediend met geïrriteerde partners, die in de krant moeten lezen dat Novib heeft afgehaakt?

De overige deelnemers in het BNO besloten begin november dat alle hulp gekanaliseerd zal worden via de Namibische Raad van kerken en het Namibisch Ontwikkelingsfonds. De Namibische partners moeten dan verder zelf uitmaken welke projecten zij met deze gelden willen steunen. Swapo-projecten van humanitaire aard kunnen daar ook onder vallen. In de oorspronkelijke opzet zou Swapo rechtstreeks een kwart van de opbrengst krijgen. Het Centrum voor Zending en Wereldadivisie van de Gereformeerde kerken kon zich niet vinden in deze oplossing en besloot niet meer aan de actie mee te doen, maar wel betrokken te blijven bij het BNO-overleg.

Kettingreactie

'We moeten hier niet emotioneel over doen, maar tot een zakelijke analyse komen', zegt *Bobby Sanjay*, ANC-vertegenwoordiger in Amsterdam, alvorens los te barsten. In een lang gesprek met een Novib-vertegenwoordiger heeft hij zojuist zijn 'grote bezorgdheid' uitgesproken. 'Vandaag laten ze Swapo vallen, morgen het ANC. De mensen in Zuid-Afrika zijn ook woedend, ik krijg voortdurend telefoontjes van (de vakcentrale) Cosatu, de Raad van Kerken, iedereen wil weten wat hier aan de hand is.'

Niet alleen Novib, ook de Nederlandse media en de Anti-Apartheidskrant van de Anti-Apartheidsbeweging moeten het ontgelden. 'Plotseling begint iedereen hier zich zorgen te maken over de mensenrechten. Waarom wordt er zoveel energie gestoken in het belasten van Swapo? Waarom wordt er niet meer aandacht besteed aan de misdaden van Zuid-Afrika, Koevoet, de Boeren, beestachtige massamoorden, juist nu Swapo zo'n cruciale tijd doormaakt?' 'Buiten alle proporties', vindt hij de aandacht voor de mensenrechtenschendingen door Swapo. 'Zodra een bevrijdingsbeweging een kleine misstap maakt, valt de bijl.'

Er mogen best vragen worden gesteld aan bevrijdingsbewegingen, beaamt Sanjay. Maar in zijn verontwaardiging raakt hij vervolgens verstrikt in ontkenningen ('Er is geen schijn van bewijs voor Swapo-martelingen'), verklaringen over de 'juiste context', en een boze uitval: 'Waarom moeten wij ons verantwoorden ten opzichte van organisaties hier in het Westen, de voormalige koloniale mogendheden?'

'Je moet rekening houden met de omstandigheden waaronder Swapo al die tijd heeft ge-

leefd: Zuidafrikaanse bombardementen, infiltranten, verraders, hitte, ontberingen, muskieten, dat is wat anders dan rustig met een kopje koffie stukjes schrijven achter je computer.'

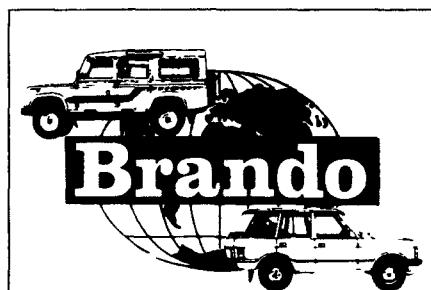
Logisch dat Swapo niet voor de verkiezingen kon antwoorden, meent Sanjay. 'Swapo moet zich nu concentreren op de verkiezingen, de beweging staat onder enorme druk. Swapo krijgt honderden brieven, duizenden, ze hebben toch geen tijd om die allemaal te beantwoorden. En met welk recht stellen jullie die eisen? Wat deed het Nederlands verzet in de oorlog met collaborateurs?'

En op de tegenwerping dat het hier volgens vele, gelijklopende berichten niet gaat om collaborateurs, maar om het opsluiten, martelen en soms doden van eigen mensen, loyale Swapo-aanhangers: 'O ja? Hoe weet je dat het geen collaborateurs waren?'

ANC en Swapo beraden zich in Londen over een gezamenlijke actie om deze lastercampagne tegen Swapo te bestrijden, kondigt Sanjay aan.

Zo'n actie is niet echt het antwoord waar Novib op zit te wachten. 'Je kunt niet verder met elkaar, en met een partner die verantwoordelijk is voor het op grote schaal martelen en gevangenhouden van eigen mensen. We hebben deze vragen zeer indringend voorgelegd aan Swapo, maar geen antwoord gekregen', stelt Novibs algemeen-secretaris Max van den Berg. 'Dat doet het ergste vrezes omtrent de politieke wil, of het politieke vermogen van de Swapo-leiding om schoon schip te ma-

(advertentie)

Cross Country Vehicles

Exporters and wholesalers of new and used vehicles, genuine and replacement spare parts and special equipment and conversions.

AMC/Jeep - ARO - Chevrolet
Daihatsu - Ford/County - Isuzu
Lada - Land Rover - Mercedes
Mitsubishi - Nissan - Peugeot
Range Rover - Subaru - Suzuki
Toyota

Brando Automotive/Cross Country Vehicles
P.O. Box 457 - 1800 AL Alkmaar
The Netherlands

Telephone: (0)72-619205
Fax: (0)72-621297 Telex: 57394 Brand
NL Cables: Brando NL

ken.' Hij spreekt van een 'dramatisch dilemma', want 'ook wij beschouwen Swapo als eigenlijk de enige beweging die hoop geeft op een vrij en democratisch Namibia.'

Vandaag Swapo, morgen het ANC? 'Juist al je behoort tot de harde bestrijders van de apartheid, juist als je staat voor een vrij en democratisch Zuid-Afrika, dan moet je hier duidelijk stelling nemen. Als we dit niet doen gaan we op een hellend vlak.'

Even zwaar

De context? 'De context maakt veel dingen begrijpelijk, maar daarmee nog niet acceptabel. De feitelijke gegevens zijn dat Swapo eigen mensen in kampen heeft gezet en gemarteld. Dat is niet incidenteel gebeurd, het gebeurde op grote schaal. Niet collaborateur werden uit de weg geruimd, maar eigen mensen, en om heel andere motieven. Ook bevrijdingsbewegingen moeten te allen tijde de mensenrechten serieus nemen. Als er zaken misgaan, moet men daarvoor de politiek verantwoordelijkheid nemen en de consequenties trekken. Blinde solidariteit, daar komen we niets voor.'

Maar toen Novib in de zomer toetrad tot het BNO waren die feiten toch al bekend? Is de reactie dan niet meer ingegeven door binnenlands-politieke overwegingen in Nederland en minder door zorg voor de mensenrechten in Namibia? 'Mensen in andere organisaties wisten er kennelijk al eerder meer van, wij niet.'

Daarvan zijn niet alle andere partners overtuigd. *Henk Zomer* van de Stichting Oecumenische Hulp (SOH): 'We wisten allemaal dat er stront aan de knikker was'.

Er wordt druk gespeculeerd over de motieven achter Novibs solo-optreden. Want als Novib deze fundamentele discussie over solidariteit en mensenrechten had willen voeren, dan was het Breed Namibië Overleg daarvoor toch de aangewezen plaats?

De motieven? 'Ik kan ook de diepere roerissen van Max van den Berg niet doorgronden' zegt *Arnold Fortuin* van de katholieke fondsorganisatie Cebemo. 'Met de mensenrechten mag niet gesold worden, dat is onze opvatting. Maar deze plotselinge reactie heeft ons wel verbaasd. Wat zijn de consequenties voor Novibs verdere lijn, voor hun beleid in Nicaragua en Zuid-Amerika?'

De grief van de andere partners is vooral dat Novib de indruk wekt zich als enige sterk te maken voor de mensenrechten, terwijl deze zaken voor de andere organisaties zeker even zwaar wegen.

Imago

Sommigen gaan een stapje verder en verwijten Max van den Berg opportunisme. Novib optreden zou minder te maken hebben met zorg voor mensenrechten in Namibia dan met het streven naar positieversterking in Nederland. Novib zou zich willen ontdoen van haar links-alternatieve imago en de aanhang willen verbreden door zich te profileren ten koste van de andere partners in het BNO, en daarmee ten koste van de professionele part

ners, zo oppert meer dan een betrokkene. Al willen ze het niet met naam en toenaam gezegd hebben, want uiteindelijk moet men op vele fronten weer met elkaar verder.

'Belachelijk, dat ligt ver buiten ons denk-raam', reageert Van den Berg. 'Ik kan niet geloven dat mensen dat denken. Wat voor belang zou Novib daarbij hebben?' Hij ontkent dat Novib geen overleg heeft gepleegd met de andere partners. 'Novib heeft eenvoudig de consequentie getrokken uit een eerder ingenomen standpunt. Het besluit van het BNO om de actie voort te zetten, maar zonder Swapo als begunstigde, dat was de lijn die Novib juist eerder had bepleit.'

Voor sommigen is het tekenend dat Novib, nu dit besluit is gevallen, niet weer terugkeert in het BNO. De verdediging van Van den Berg luidt dat het signaal van Novib dan verloren gaat. 'Dit kon wel eens een trendbreuk worden', geeft hij toe.

Cees Oskam van de protestantse fondsorganisatie Icco vindt de verdachtmaking aan het adres van Novib te ver gaan. Hij deelt de kritiek dat Novib zich teveel heeft laten leiden door discussies in Nederland en niet door omstandigheden in Namibia. 'Hulp aan Swapo is geen doel op zich, het gaat om solidariteit met het Namibische volk.' Maar hij ziet de solo-actie van Novib als een op zichzelf staand incident, niet als strategische zet om terrein te veroveren op de confessionele organisaties.

Henk Zomer (SOH): 'Zo'n stap juist voor de verkiezingen in Namibia, dat werkt bedoeld of onbedoeld als een politiek signaal. Het wordt ook gebruikt en misbruikt in de verkiezingscampagne. Namibische kranten brengen het nieuws onder koppen als *Nederland staakt hulp aan Swapo*.'

De resterende organisaties (Bisschoppelijke Vastenactie, Komitee Zuidelijk Afrika, Pax Christi, Mensen in Nood, SOH, Wereld-dia-konaat van de Nederlands Hervormde Kerk, Kairos, met steun van onder andere de medefinancieringsorganisaties Icco, Cebemo en het humanistische Hivos) werken inmiddels aan een inlegvel voor de Namibië-krant, de actiekant die is uitgebracht voor de inzamelingsactie op 19 november.

Twijfels

Maar de twijfels over de vraag of Swapo echt bereid en in staat is orde op zaken te stellen in eigen huis, zijn ook daar wijdverbreid. Sommigen verwachten dat Swapo om pragmatische redenen toch wel moet ingaan op de vele vragen. Een toekomstige Swapo-regering zal dringend internationale hulp nodig hebben, en die zal niet komen als Swapo geen onderzoek instelt. Bij Kairos wijst men erop dat ook binnen Swapo en binnen de Namibische kerken stemmen opgaan die opheldering verlangen. Want ook Swapo-diplomaten en kerkleiders voelen zich misleid, nu ze op gezag van de Swapo-top jarenlang de buitenwereld hebben verzekerd dat er alleen spionnen vastzaten en dat verhalen over martelingen berustten op lasterpraatjes uit dubieuze bron. Anderen zijn sceptischer. Secretaris G. Boer van de Generale Diakonale Raad van de Her-

vormde kerk herinnert eraan dat de Nederlandse Raad van kerken al in 1986 in brieven aan Swapo opheldering heeft gevraagd over berichten die toen circuleerden over mensenrechtenschendingen. Het antwoord van Swapo luidde ontkennend, de geruchten werden geweten aan malafide organisaties in West-Duitsland. Contact met de Namibische Raad van kerken leidde tot eenzelfde resultaat.

'Swapo heeft door de jaren heen onvoldoende opheldering kunnen of willen geven, en heeft onvoldoende gedaan om schendingen van mensenrechten te voorkomen.'

Maar de Namibische kerken onderhielden toch nauw contact met Swapo, ze hadden predikanten in de vluchtelingenkampen in Angola. Hadden de kerken niet eerder aan de bel moeten trekken? Oskam (Icco): 'Het is misschien stom dat we indertijd met dat antwoord genoegen hebben genomen, maar dat is wijsheid achteraf. Misschien was er wel sprake van een soort verdringsproces.'

Maar juist met het oog op de toekomst vindt hij het van belang om betrokken te blijven. Icco heeft al een lange relatie met de Namibische Raad van kerken, die een belangrijke rol speelt in het verzoeningsproces. Maar toch heeft Icco zijn eigen grens getrokken: vóór 1 december wenst men antwoord van Swapo. Verwacht hij ook antwoord? 'Er is reden tot twijfel, maar ik wil alle mogelijkheden onderzocht hebben. De reactie van Novib is me wat te gemakkelijk'.

(advertentie)

ecotravel natuurreizen

Een van de dingen waarin de Derde Wereld uitblinkt is haar schitterende natuur. Onze stichting stelt zich ten doel het behoud daarvan te ondersteunen door het organiseren van verantwoorde natuurreizen naar tropische landen. Onze biologen laten u meegenieten van de rijke flora en fauna van:

BORNEO

BOTSWANA

COSTA RICA - GUATEMALA

EQUADOR

KENIA

Er zijn hotelreizen en trektochten.
Bel voor meer informatie.

Stichting Ecotravel Natuurreizen
Hertstraat 3 6531 KL Nijmegen
tel. 080 - 568139

DE MARKT

Te koop gevraagd, te koop aangeboden, te leen gevraagd: oude nummers van onze Wereld, informatie over derde-wereldlanden, vrijwillige diensten gevraagd of aangeboden, acties, landkaarten, camera's, tropenkleding, hutkoffers, studies en dergelijke.

Ter introductie zijn de eerste vier regels gratis. Een regel bestaat uit 25 lettertekens. Vanaf de vijfde regel betaalt u f 5,40 per regel. Commerciële advertenties betalen f 10,80 per regel.

Oproepen kunnen uitsluitend schriftelijk worden opgegeven, bij voorkeur met gebruik van de bon. Stuur uiterlijk drie weken voordat de nieuwe onze Wereld verschijnt uw tekst naar: onze Wereld, De Markt, advertentie-orderafdeling, Postbus 1050, 1000 BB Amsterdam, voorzien van naam, adres en telefoonnummer en vergezeld van een girobetaalkaart of betaalcheque met het ingevulde bedrag.

Wij zoeken iemand die op een aantal basisscholen veel kan vertellen over Kameroen, in maart i.v.m. de vastenactie. J. Bakker, Albiasserdamstraat 16 6843 NJ Arnhem 085-820192.

M. v. Gemund, tel. 071-761336, heeft nog enige tijd beschikbaar voor het geven van privé-les Frans (volledig bevoegd). Condities n.o.t.k. Ravelstraat 2, 2324 XZ Leiden (vrouw).

Onze partnerorganisaties rekenen op ons. Kunnen wij op u rekenen? Meld u aan als collectant of contactpersoon voor de Novib/Gast aan Tafelcollectieweek van 7 tot 13 mei 1990! Een briefkaart met naam, adres, leeftijd en tel.nr. naar Novib/Gast aan Tafel, Bur. Regionale Groepen, Amaliastraat 7, 2514 JC Den Haag, is voldoende. Telefoonisch opgeven kan ook: 070-(3)421602.

School voor ex-mijnwerkers in Bolivia zoekt Epidiascoop. Inl. (overdag): 015-122977 (vraag naar J. Kers).

Te koop: uitgebreide collectie lees- en studieboeken over China. f 500,- Tel. 05920-51120.

Gratis aangeboden 12 nummers onze Wereld. E. Jansen, Joh. de Wittlaan 39 3445 AG Woerden.

DE MARKT

Verschijningsdatum

(een regel is ± 25 lettertekens)

Opsturen naar: DE MARKT, Advertentie-orderafdeling, Postbus 1050, 1000 BB Amsterdam.